

Stenografični zapisnik

druge seje

deželnega zbora Ljubljanskega

dne 7. novembra 1872.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Dr. Friderik vitez Kaltenegger. — Vladin zastopnik: Deželni predsednik: grof Auersperg. — Vsi člani razun: Knezoškof dr. Widmar in Pintar.

Dnevni red: 1. a) Volitev finančnega odseka, 9 udov; b) volitev peticijskega odseka, 5 udov; c) volitev odseka za poročilo o delovanju deželnega odbora, 5 udov; d) volitev šolskega odseka, 7 udov; e) volitev občinskega in cestnega odseka, 7 udov. — 2. Poročilo o delovanju kranjskega deželnega odbora od 30. avgusta 1870. leta do 14. septembra 1871. leta. — 3. Vladna predloga z načrtoma postav o uravnavi pravnih razmer učiteljstva in o uravnavi napravljanja, zdrževanja in obiskovanja javnih ljudskih šol vojvodine kranjske, in v zvezi s to predlogo zadevno poročilo deželnega odbora. (Priloga 6.) — 4. Vladna predloga, s katero se razglašajo določbe o posredništvih (miriteljstvih) v poravnavo skušnjo med strankami, ktere so v prepiru. — 5. Predlog deželnega odbora o plači služabnika pri sekcijah v deželni bolnišnici. (Priloga 2.) — 6. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predložé proračuni zakladov različnih ustanov za leto 1873 in računski sklepi za leto 1871. (Priloga 4.) — 7. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1873 in računski sklep za leto 1871. (Priloga 5.) — 8. Poročilo deželnega odbora o nujni potrebi, da se poseben oddelek deželne posilne delalnice začasno prepusti v porabo norišnice. (Priloga 9.) — 9. Utemeljenje predloga gospoda dr. Razlaga za prošnjo do Njegovega veličanstva za pomilostenje 59 prebivalcev vasi Studor-Stare fužine na Bohinjskem, ki so bili obsojeni hudodelstva ustaje po §§ 68 in 69 kaz. zakonika. — 10. Utemeljenje predloga gospoda dr. Razlaga za sostavo posebnega gospodarskega odseka 7 udov, kateri bode o predstojecih premembah Jelovice poročal in nasvete stavil. — 11. Volitev enega uda c. k. deželne komisije za uravnavo zemljišnega davka namesti gospoda Andreja Brus-a, eventualno enega namestnika.

Obseg: (Glej dnevni red razun točke 11).

Seja se začne o 45. minuti črez 10. uro.

Stenographischer Bericht

der zweiten Sitzung

des Landtages zu Laibach

am 7. November 1872.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Friedr. Ritter v. Kaltenegger. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Graf Alexander Auersperg. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme des Fürstbischöfs Dr. Widmer und Pintar.

Tagesordnung: 1. a) Wahl des Finanzausschusses von 9 Mitgliedern; b) Wahl des Petitionsausschusses von 5 Mitgliedern; c) Wahl des Rechnungsausschusses von 5 Mitgliedern; d) Wahl des Schulausschusses von 7 Mitgliedern; e) Wahl des Gemeinde- und Straßenausschusses von 7 Mitgliedern. — 2. Rechnungsausschussbericht des Landesausschusses für die Zeit vom 30. August 1870 bis 14. September 1871. — 3. Regierungsvorlage der Gesetzentwürfe wegen Regelung der Rechtsverhältnisse des Lehrstandes, dann wegen Regelung der Errichtung, der Erhaltung und des Besuches der öffentlichen Volksschulen des Herzogthums Krain und damit im Zusammenhange die bezüglichen Landesausschussberichte. (Beilage 6.) — 4. Regierungsvorlage des Gesetzentwurfes, wodurch Bestimmungen in Ansehung der Vermittlungsämter zum Vergleichsverfahre zwischen streitenden Parteien erlassen werden. — 5. Antrag des Landesausschusses, betreffend die Löhnung des Secierdieners im Civilspital. (Beilage 2.) — 6. Bericht des Landesausschusses, womit die Voranschläge für das Jahr 1873 und die Rechnungsabschlüsse für das Jahr 1871 verschiedener Stiftungsfonde vorgelegt werden. (Beilage 4.) — 7. Bericht des Landesausschusses, womit der Voranschlag für das Jahr 1873 und der Rechnungsabschluss für das Jahr 1871 des Normalerschulfundes vorgelegt wird. (Beilage 5.) — 8. Bericht des Landesausschusses über das dringende Bedürfnis der zeitweiligen Verwendung eines abgeforderten Tractes der Landes-Zwangsarbeitsanstalt für Irrenkranke. (Beilage 9.) — 9. Begründung des Antrages des Herrn Dr. Razlag auf Erlassung einer Petition an Se. k. k. Apostol. Majestät wegen Begnadigung von 59 wegen Verbrechen des Aufstandes nach §§ 68 und 69 St. G. abgeurtheilten Bewohnern von Studor-Althammer in der Wochein. — 10. Begründung des Antrages des Herrn Dr. Razlag auf Wahl eines besondern Wirtschaftsausschusses von 7 Mitgliedern zur Verathung und Antragstellung hinsichtlich der bevorstehenden Aenderungen mit der Jelovica-Waldung. — 11. Wahl eines Mitgliedes der k. k. Grundsteuerregulierungs-Landescommission an Stelle des Herrn Andreas Brus, eventuell eines Ersatzmannes.

Inhalt: (Siehe Tagesordnung außer Punkt 11).

Beginn der Sitzung 10 Uhr 45 Minuten.

Landeshauptmann:

Ich constatiere die Beschlussfähigkeit des Hauses, eröffne die Sitzung und ersuche den Herrn Schriftführer, das Protokoll der letzten Sitzung zu verlesen.

(Zapisknik prebere zapisnik zadnje seje v slovenskem in nemškem jeziku. in se potrdi — Schriftführer verliest das Protokoll der letzten Sitzung in slovenischer und deutscher Sprache, und wird dasselbe vom hohen Hause genehmigt.)

Mit Rücksicht auf die Geschäftsvereinfachung möchte ich mir erlauben, dem hohen Landtage vorzuschlagen, daß künftighin von der Formalität der Verlesung des Protokolls in beiden Sprachen Umgang genommen und nach dem Beispiele früherer Jahre alternativ daselbe nur in einer Sprache verlesen werde. Wenn keine Einwendung dagegen erhoben wird (nihče se ne oglasi — niemand meldet sich), werde ich dasselbe in der nächsten Sitzung blos in der slovenischen und in der darauffolgenden Sitzung blos in der deutschen Sprache verlesen lassen und so fort alternieren.

Bezüglich der Regierungsvorlage der Gesegentwürfe wegen Regelung der Rechtsverhältnisse des Lehrstandes, dann wegen Regelung der Errichtung, Erhaltung und des Besuches der öffentlichen Volksschulen erlaube ich mir die Bemerkung, daß ich den deutschen Text heute unter die Herren Abgeordneten habe vertheilen lassen, und daß demnächst auch der slovenische Text vertheilt werden wird.

Es sind mir drei Petitionen überreicht worden, welche ich zur Kenntniss des hohen Hauses bringe. Die erste wurde mir vom Herrn Abgeordneten Dr. Zarnik übergeben und lautet:

„Posestniki iz velike in male Kostrevnice in Lupince prosijo, da naj se preloženje ceste čez Wagensperg opusti in naj se naredi nova cesta čez Lupinsko bukovje.“

Es ist der Inhalt der Petition genügend dem hohen Hause bekannt gegeben, und wenn kein abweichender Antrag gestellt wird, werde ich dieselbe dem Gemeinde- und Straßenausschusse zuweisen. (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

(Odda se občinskemu in cestnemu odseku. — Wird dem Gemeinde- und Straßenausschusse zugewiesen.)

Die zweite denselben Gegenstand betreffende Petition von Dr. Zarnik enthält folgende Bitte:

„Litijška občina in druge prosijo, da se načrt nove ceste nad črnopotoškim mlinom opusti in nova cesta čez Lupinsko bukovje napravi.“

(Obda se občinskemu in cestnemu odseku — Wird dem Gemeinde- und Straßenausschusse übergeben.)

Endlich eine Petition, überreicht von Herrn Dr. Bleiweis, des Inhalts:

„Občani Vrhniške občine predlagajo nujno prošnjo v občinskih zadevah, in sicer:

Slavni deželni zbor naj nam blagovoli pripomoči v to:

1) da se potrdi naša zadnja pravilno dovršena volitev občinskega odbora, da vsaj enkrat pridemo v zaželeni red;

2) da se račun občine Vrhniške župana gospoda Obreze natanko pretehta in presodi; mi gospoda župana ne dolžimo nobene sebičnosti in ga imamo za poštenega moža, al on nikakor ni kos županstvu, da bi vse v redu zapisano imel in vsako leto skazal, kakor postava pri računih zahteva, in

3) naj blagovoli slavno c. k. deželno vlado vprašati: ali našemu c. k. sodniku gospodu Muleju dovoli zraven cesarske službe še ukvarjati se z mnogostranskimi obrtnijami in kupčijami, ker po našem prepričanju nobeden dvema gospodoma hkrati služiti ne more.“

(Obda se tudi občinskemu in cestnemu odseku — Wird ebenfalls dem Gemeinde- und Straßenausschusse zugewiesen.)

Endlich habe ich dem hohen Hause die Mittheilung zu machen, daß ich dem Herrn Abgeordneten Pintar einen acht-tägigen Urlaub erteilt habe.

Seit der letzten Sitzung sind den Herren Abgeordneten zwei Vorlagen des Landesausschusses zugekommen, nämlich:

1. Der Bericht des Landesausschusses, betreffend die Rechtsverhältnisse des Lehrstandes, dann wegen Regelung der Errichtung, Erhaltung und des Besuches der öffentlichen Volksschulen.

2. Bericht des Landesausschusses, womit der Rechnungsabschluß pro 1871 und der Voranschlag pro 1873 des Theaterfondes vorgelegt wird.

Wir gehen nun zur Tagesordnung über.

- I. a) Volitev finančnega odseka, 9 udov.
b) „ peticijskega odseka, 5 udov.
c) „ odseka za poročilo o delovanji deželnega odbora, 5 udov.
d) „ šolskega odseka, 7 udov.
e) „ občinskega in cestnega odseka, 7 udov.

- I. a) Wahl des Finanzausschusses von 9 Mitgliedern.
b) „ des Petitionsausschusses von 5 Mitgliedern.
c) „ des Rechenschaftsberichts-Ausschusses von 5 Mitgliedern.
d) „ des Schulausschusses von 7 Mitgliedern.
e) „ des Gemeinde- und Straßenausschusses von 7 Mitgliedern.

V finančni odsek so voljeni gospodje: — In den Finanzausschuß wurden gewählt die Herren:

- Deschmann (35),
Kromer (35),
Dr. Costa (34),
Murnik (34),
Dr. Poklukar (34),
Dr. Bleiweis (32),
B. C. Supan (32),
Dr. Ritter v. Savinschegg (31),
Jrfič (22).

V peticijski odsek so voljeni gospodje: — In den Petitionsausschuß wurden gewählt die Herren:

- Graf Barbo (34),
Pintar (34),
Dr. Razlag (33),
Graf Thurn (33),
Dr. Zarnik (30).

V odsek za poročilo o delovanji deželnega odbora, ki ima poročati o dveh letih, voli se po nasvetu gosp. Dr. Poklukarja 7 in ne 5 udov, namreč gospodje: — In den Rechenschaftsausschuß wurden über Antrag Dr.

Poflukar's, da derfelbe ein Arbeitsmateriale von zwei Jahren zu bewältigen hat, nicht 5 sondern 7 Mitglieder gewählt, und zwar die Herren:

Baron Apfaltrern (35),
Sveteč (35),
v. Langer (34),
Franz Rudež (34)
Dr. Zarnik (34),
Peter Kosler (33),
Tavčar (31).

V šolski odsek so voljeni gospodje: — In den Schulausschuß wurden gewählt die Herren:

Dr. Bleiweis (32),
Dr. Costa (31),
Baron Apfaltrern (31),
Deßmann (31),
Grabrijan (31),
Sveteč (31),
Toman (29).

V občinski in cestni odsek, ki ima tudi poročati o drugih rečeh, voli se po nasvetu gospoda Dr. Coste 9 in ne 7 udov, namreč gospodje: — In den Gemeinde- und Straßenausschuß, da derfelbe auch über verschiedene andere Angelegenheiten Bericht zu erstatten hat, werden über Antrag Dr. Costa's statt 7 neun Mitglieder gewählt, und zwar die Herren:

Deßmann (31),
Baron Apfaltrern (30),
Dr. Costa (30),
Dr. Razlag (30),
Kromer (29),
Rotnik (24),
Murnik (23),
Karl Rudež (23),
Zagorec (22).

II. Poročilo o delovanji kranjskega deželnega odbora od 30. avgusta 1870. leta do 14. septembra 1871. leta.

II. Rechenschaftsbericht des Landes-Ausschusses für die Zeit vom 30. August 1870 bis 14. September 1871.

(Izroči se po nasvetu Dr. Coste v ta namen voljenemu odseku — Wird über Antrag Dr. Costa's dem hiezu gewählten Ausschusse zugewiesen.)

III. Vladna predloga z načrtoma postav o uravnavi pravnih razmer učiteljstva in o uravnavi na- pravljanja, zdrževanja in obiskovanja javnih ljudskih šol vojvodine kranjske, in v zvezi s to predlogo zadevno poročilo deželnega odbora.
(Priloga 6.)

III. Regierungsvorlage der Gesetzentwürfe wegen Regelung der Rechtsverhältnisse des Lehrstandes, dann wegen Regelung der Errichtung, der Erhaltung und des Besuches der öffentlichen Volksschulen des Herzogthums Krain und damit im Zusammenhange die bezüglichlichen Landesausschuß-berichte.
(Beilage 6.)

Landeshauptmann:

Trogdem die diesbezüglichen Vorlagen noch nicht 48 Stunden, wie es die Geschäftsordnung des Hauses vorschreibt, in den Händen der Herren Abgeordneten sich befinden, glaube ich dennoch in die erste Lesung dieser Regierungsvorlage einzugehen.

(Izroči se po nasvetu Dr. Coste šolskemu odseku — Dieselbe wird über Antrag Dr. Costa's dem Schulausschusse zugewiesen.)

IV. Vladna predloga, s katero se razglašajo določbe o posredništvih (miriteljstvih) v poravnava skušnjo med strankami, ktere so v prepiru.

IV. Regierungsvorlage des Gesetzentwurfes, wodurch Bestimmungen in Ansehung der Vermittlungsämter zum Vergleichsversuche zwischen streitenden Parteien erlassen werden.

Landeshauptmann:

Ich war nicht in der Lage, die Drucklegung dieser Regierungsvorlage bis heute zu veranlassen.

(Izroči se po nasvetu gosp. Dr. Zarnika občinskemu odseku — Dieselbe wird über Antrag Dr. Zarnik's dem Gemeindeausschusse zugewiesen.)

V. Predlog deželnega odbora o plači služabnika pri sekcijah v deželni bolnišnici.
(Priloga 2.)

V. Antrag des Landesausschusses, betreffend die Löhnung des Secierdieners im Civilspital.
(Beilage 2.)

(Poročevalec dr. Bleiweis prebere poročilo, in se predlog potrdi brez razgovora — Nachdem Bericht- erstatter Dr. Bleiweis den Bericht verlesen, wird der Antrag ohne Debatte angenommen.)

VI. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predložé proračuni zakladov različnih ustanov za leto 1873. in računski sklepi za leto 1871.
(Priloga 4.)

VI. Bericht des Landesausschusses, womit die Vorschläge für das Jahr 1873 und die Rechnungs- abschlüsse für das Jahr 1871 verschiedener Stiftungs- funde vorgelegt werden.
(Beilage 4.)

(Odda se po nasvetu dr. Coste finančnemu odseku. — Wird über Antrag Dr. Costa's dem Finanzausschusse überwiesen.)

VII. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloží proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1873. in računski sklep za leto 1871.
(Priloga 5.)

VII. Bericht des Landesauschusses, womit der Vorschlag für das Jahr 1873 und der Rechnungsab-schluß für das Jahr 1871 des Normalschul-fondes vorgelegt wird.

(Beilage 5.)

(Izroči se po nasvetu dr. Coste finančnemu odseku — Wird über Antrag Dr. Costa's dem Finanzausschusse zugewiesen.)

VIII. Poročilo deželnega odbora o nujni potrebi, da se poseben oddelek deželne posilne delalnice začasno prepusti v porabo norišnice.

(Priloga 9.)

VIII. Bericht des Landesauschusses über das dringende Bedürfnis der zeitweiligen Verwendung eines abgesonderten Tractes der Landes-Zwangs-arbeitsanstalt für Irrennige.

(Beilage 9.)

Abg. Dr. Ritter v. Savinschegg:

Ich stelle den Antrag, daß dießer Bericht dem Finanz-ausschusse zugewiesen werde zu seinerzeitiger Antragstellung bei Erledigung des Irrenhausbaufonds-Präliminars.

Poslanec dr. Bleiweis:

Stavim predlog, naj se izroči to poročilo finančnemu odseku brez dostavka gosp. predgovornika.

(Pri glasovanji potrdi se predlog gosp. dr. Bleiweisa — Bei der hierauf erfolgten Abstimmung wurde der Antrag des Herrn Dr. Bleiweis angenommen.)

IX. Utemeljenje predloga gospoda dr. Razlaga za prošnjo do Njegovega veličanstva za pomilostenje 59 prebivalcev vasi Studor-Stare fužine na Bohinjskem, ki so bili obsojeni hudodelstva ustaje po §§ 68 in 69 kaz. zakonika.

IX. Begründung des Antrages des Herrn Dr. Razlag auf Erlassung einer Petition an Seine k. k. apostolische Majestät wegen Begnadigung von 59 wegen Verbrechens des Aufstandes nach §§ 68 und 69 St. G. abgeurtheilten Bewohnern von Studor-Althammer in der Woghein.

Landeshauptmann:

Ich ertheile dem Herrn Abgeordneten Dr. Razlag das Wort.

Poslanec dr. Razlag:

Slavni zbor!

Jaz sem se predrznil predložiti, naj se visoki zbor obrne s prošnjo do Njegovega veličanstva presvetlega cesarja za pomilostenje 59 obsojenih zavoljo hudodelstva ustaje prebivalcev iz Bohinjskih vasi Studor in Stare fužine, in moj nalog danes je, dokazati slavni zbornici, da so ljudje vredni te milosti in da je reč sama dostojna za visoki deželni zbor.

Da bode slavni zbor ležej razumel razmere, bode treba, da poprej privatnopravne razmere zastran gozdov,

imenovanih Vogar in Voje nekoliko razložim. Vogar in Voje so veliki gozdi na levem bregu jezera Bohinjskega — t. j. ne tam, kjer so gozdi imenovani Jelovica — in merijo okoli 3700 oralov, ki so bili od nekdanj lastnina teh vasi, ako ravno si jo je Radoljska grajščina tudi svojila, ktera pa je svoje domnevane pravice prepustila in gozde izročila posestnikom iz Studora in Stare fužine leta 1846. Ti so imeli Radoljski grajščini vrniti in so tudi vrnili do tistihmal plačevane davke in od leta 1846 naprej plačujejo tudi oni sami davke od teh gozdov. Pri obravnavi zastran odveze zemljiščnih in gozdnih bremen je prišlo vprašanje, kdo da je lastnik teh gozdov Vogar in Voje, na vrsto, in oglasili so se razun teh prebivalcev tudi obrtniška družba kranjska, katera je nastopila posestvo po Cojzovi rodovini na Starih fužinah, potem na Bistrici in na Pozabljenem. Grajščina Blejska, ki takrat še ni bila v lasti obrtniške družbe kranjske, je tudi zahtevala lastnino, pa je vendar pri končeni obravnavi dne 24. majnika 1872 pred okrajnim komisijonom za odvezo zemljiščnih bremen sama odstopila, ker ni lastnine skazati mogla, in rekla, da nikakor si ne prilastuje lastninske pravice do Vogarja in Voj kakor posestnica fužin v Bistrici in na Pozabljenem in kakor posestnica Blejske grajščine, toraj je odnehala od vseh svojih pravic na Vogar in Voje. Tako je ostalo vprašanje le zastran lastnine med Studorom samem in Staro fužino, ktera je v rokah obrtniške družbe. Ti kmetijski posestniki so starega činža čez 90 gld. plačevali od teh gozdov, stara nekdanj Cojzova fužina pa le 9 gld. 40 kr.; toraj so imeli ti $\frac{1}{10}$, posestniki pa $\frac{9}{10}$ teh gozdov, seveda v nedvojbeni lasti. Ljudje so si najeli gozdnega čuvaja, ki je bil redno zaprisežen pri c. k. okrajnem glavarstvu v Radoljci.

Ali pod nekimi pretvezami je družba obrtniška prosila za provizorij, dokler ne bojo dognane pravice do Vogara in Voj ne samo med Staro fužino, ampak tudi med Bistriško in Pozabljenko fužino ter Blejsko grajščino.

Ta provizorij je obrtniški družbi in Blejski grajščini nadzorovanje izročil. Čuditi smo se morali pozneje, da se je to moglo tako zgoditi, brez da bi se bilo natanko razložilo stanje višjim oblastnjam. Že 24. majnika 1872, tedaj le nekaj 8 ali 9 mesecev po vpeljavi provizorija, je obrtniška družba sama rekla, da odneha in odstopi od svojih pravic, kar se tiče lastnine Bistriške in Pozabljenke fužine in Blejske grajščine na Vogar in Voje, in ljudje, ki so uživali od nekdanj te gozde, ki so od nekdanj skuhanu oglje prodajali za svoje domače fužine, bili so prestrašeni, ko se je slišalo, da dobi celó Blejska grajščina nadzorovanje.

Provizorij je popolnoma nova beseda bila za nje; šol ni bilo do teh časov razun manjše šole v Srednji vasi; v Bistrici se je še le pred 20. leti osnovala, ali v teh krajih velik sneg zapade, tako da otroci v šolo redno ne morejo hoditi, in ljudje so še več preplašeni bili, ko se je tudi reklo od strani gozdnarjev: „Mi vam bomo postreljali vaše koze“ ako ravno so ukazi od vlade, kateri Bohinjecem zavoljo kozje paše posebno varstvo dajejo, da se tam ne sme strogo postopati po gozdni postavi od leta 1853.

Žugali so jim, da bodejo Vogar in Voje zgubili in da naj vržejo vse svoje stare pravice pod klop. Ljudje so se za svojo last še bolje zbal, ko je nastopilo še to, da je družba sama prva prelomila predpise pro-

vizorija. Dala je namreč 8 zdravih dreves posekati in skuhati v ogle, kar pa je po provizoriji prepovedano bilo. To jih je še bolj prestrašiti moralo, in ker niso vedeli, da po § 68 kaz. postave tudi privatnim zapri-seženim gozdnarjem grejo ravno take pravice, kakor cesarskim sodnikom ali drugim visokim cesarskim služabnikom, so se podali v gore in priženejo fužinske gozdne čuvaje k županu v Srednjo vas. To je bilo prvo dejanje, glede na § 68 kazenske postave kaznjivo.

Ta dogodek se je okrajni oblastni naznanil, in prišel je gospod okrajni komisar, kateri pove, da se je treba provizorija držati in obrtniške gozdnarje vpeljati. Ljudje so mu rekli: Vas spremimo in tudi žandarje in vse cesarske gospode, kamor hočete, samo fužinskih gozdnarjev ne pustimo v gozde. Na to jih je komisar zapustil. To je bilo drugo dejanje, katero je po § 68 kazenske postave kaznjivo.

Potem je prišel gospod okrajni glavar sam, pa tudi temu so rekli: Vam in vsim cesarskim gospodom storimo, kar kolj želite; mi Vas spremimo ali tudi nese-mo, kamor hočete, in Vam se vsem postrežemo, samo fužinskih nagajivih gozdnarjev ne pustimo v svoje gozde. Gospod okrajni glavar toraj ni mogel vpeljati gozdnarjev in odide. To je bilo tretje dejanje ustaje.

Toraj ker se meni dozdeva, da tukaj ljudje niso postopali z hudobnim namenom, kakor je v kazenski postavi v 1. § predpisano, sem podal zoper razsodbo prve sodnije pritožbo na višjo sodnijo in povdarjal, da tega niso iz hudobnega namena storili, ker so v zmoti bili pri svojem delovanju, kar § 2. črka e ustanavlja, in deloma po svojih mislih, ker niso vedeli za nasledke in so se bali za lastnino in da jim se vzame s tem njih pravica, oni so delali le v nepremagljivi sili po § 2. črka g kazenske postave. Provizorija jim nikdo ni umljivo razložil, ampak ta začasna naredba se jim je v nemškem jeziku zapečatana kar poslala.

Vendar je visoka sodnija sama spoznala, da so ljudje vsega priporočila vredni, in naša Ljubljanska deželna sodnija je po § 294 kazenskega postopnika s pritožbo obsojenih priporočala izredno znižanje kazni pri vseh obsojenih, in to za to, ker ste menda obe sodnji mnenja bile, da je veliko vzrokov za pomilostenje obsojenih, akoravno ne za razkrivljenje, kakor je navedeno bilo v pritožbi, da po § 2. črke e in g kazenske postave bi izključen bil hudobni naklep. Da ste visoki sodnji sami do mnenja prišle, da so ti ljudje vredni pomilostenja, prihaja od tod, ker so ljudje, kakor sem že razložil, v svoji nevednosti delali in med 62 zatoženimi (iz med katerih je eden zbolel, dva pa sta bila nekriva spoznana, toraj jih je ostalo 59) je le eden popred kaznovan bil zaradi prestopka na neke tedne, trije pa so tudi samo zavoljo prestopka le 12—24 ur zapora prestali; vsi drugi pa so popolnoma neomadeževano živeli in bili so med njimi starci od 60—70 let.

Če v misli vzamemo, da ti ljudje ločeni od drugega sveta stanujejo v tesnih dolinah, da morajo delati ne samo od zore do mraka, ampak dostikrat tudi od mraka do dne, da tam trezen, delaven in varčen narod živi, da se tam nikdar od nobenih pretefov ali od tatvin ne sliši, potem se vsakemu človeku misel vrine, da bi ti ljudje, ako bi podkupa zadosti imeli, kakor nam ga dobre šole obetajo, lep zgled nam drugim prebivalcem naše dežele dajali.

Toraj je gotovo, da so taki ljudje pomilostenja vredni in da je ta reč dostojna slav. deželnemu zboru, priporočati Njegovemu veličanstvu za popolno pomilostenje teh 59 obsojenih, ker je za te ljudi in njih nedolžne rodovine velika nevarnost, ako bodo morali skoro sami gospodarji in hišni očetje prestati svoje kazni, nekateri deloma 2 leti; prebivalcem samo ene občine, čeravno dveh sosesk, bi v tej ali uni hiši vse delavne moči v stran odšle in samo ženske bi z otroci doma ostale. Priporočam jih milosti, ker milost ne bode imela slabih nasledkov v deželi in ker niso vedeli, da so ravnali zoper postavu, kar se je kmalo pokazalo, kajti, ko so zvedeli za postavu, so koj prve dni po zadnji dogodbi poslali svoje posebno poslanstvo udanosti k gosp. okrajnemu glavarju ter ga prosili za oprostjenje.

Toraj priporočam slavnemu zboru, naj izvoli po mojem nasvetu priporočati teh 59 obsojenih milosti Njegovega veličanstva presvetlega cesarja.

Sandeshauptmann:

Nach § 18 der G. O. beschließt nun der Landtag ohne Debatte, ob der Antrag an einen schon bestehenden oder neu zu bildenden Ausschuss zu verweisen sei oder nicht.

Poslanec dr. Razlag:

Stavim predlog, da se izroči moj nasvet peticijskemu odseku.

Sandeshauptmann:

Ich bitte die Herren, welche mit diesem Antrage einverstanden sind, sich zu erheben. (Geschicht — Zgodi se.) Der Antrag ist angenommen.

X. Utemeljenje predloga gospoda dr. Razlaga za sostavo posebnega gospodarskega odseka 7 udov, kateri bode o predstojajočih premembah Jelovice poročal in nasvete stavil.

X. Begründung des Antrages des Herrn Dr. Razlag auf Wahl eines besondern Wirthschaftsausschusses von 7 Mitgliedern zur Berathung und Antragstellung hinsichtlich der bevorstehenden Aenderungen mit der Jelovica-Waldung.

Poslanec dr. Razlag:

Jaz sem bil slavnemu zboru predložil nasvet za stran Jelovice. Jelovica je namreč tisti del naše dežele, kateri leži tostran Bohinjskega jezera, toraj na desnem bregu Bohinjske Save, in ni pravi Bohinj ter se vleče mimo Radoljice, Kroke, Železnikov, preko Sorrice do goriške meje. Vsa ta obraščena visoka ravnata meri čez 19.000 oralov razun vmesnih planin.

Komur je lega Jelovice znana, bode vedel, da je to visoka ravnata, le tu ali tam je kaki hrbič. Drv, lesa in oglja se dosti lahko pridelava, in pri umnem gozdnarstvu se ni bati, da bi dežela škode trpela gledé na to ogromno planjavo, ako se drevje prenašlo ne bi posekalo.

Kakor kažejo razprave pri deželnem in okrajnem komisijonu zavoljo odkupljenja in uravnanja zemljišnih bremen, je precej razvidno, da je več del teh visokih črnih gozdov lastnina gorskega erarja; vendar je jasno, da v sredi Jelovice imajo posamezni posest-

niki lastne rovtne in druge kose, kateri so izločeni od politične sekvestracije.

Nekateri deli, ki na zapadno stran visé, so potrebni, da ostane gozd za varnost poslopij, njiv in travnikov, kateri pod njimi ležé. To je posebno v bistrski občini, kjer ima tudi obrtniška družba svoje fužine in bi znala zavoljo plazov in kamenja s posestniki vred sama v nevarnost priti. Tako so bili enkrat preveč gozda posekali in kamnje, je zasulo travnike in njive, kar so morali potem težavno več tednov proč voziti. Toraj se mora tam z gozdi drugače postopati in ne vse strošiti, kakor v drugih manj nevarnih krajih.

Vendar razvidno je že sedaj, da ostane še znatni kos lepe Jelovice, ko bode gorski erar vse služnosti posestnikov in fužin odkupil. V tej Jelovici so tudi ljudje na jutranji strani proti Železnikom, Kropi in Sorici tako imenovana kopišča kupovali od fužinarjev, pozneje jih je večidel podedoval sin po očetu, in zadnji čas je dokončno izrečeno bilo, da ta kopišča niso privatna lastnina, ker že prvi začetniki niso do njih pravice imeli in po zastarovanju ali priposestovanju je niso proti pridržanemu gozdu zadobiti mogli. Tukaj toraj odpade odškodovanje in gorskemu erarju ostane še na zadnje več sveta.

Kranjska obrtniška družba je kupila tudi nekatere dele na zahodni strani od gorskega erarja pogojno za 4000 gld., in takrat se je izrekla želja mnogih srenj, ki so vdeležene pri Jelovici, da bi bile rade za dražje plačilo to isto kupile, ako bi se jim bilo to precej ponudilo.

Moj današnji namen ni navajati vse posestne razmere čast. dež. zboru; moj namen je drugi. Sekvestracija bode nehala, ktera je 17. morebiti 18 let obstajala, in zastran nehanja politične sekvestracije, ki je vpeljana zastran cele Jelovice in nekaterih delov, ki prav za prav ne spadajo sem kakor deli proti jugozahodu blizu Savice, je že provizorij izdan zastran gozdnega nadzorovanja in uživanja gozdnih pravic.

To je tudi obče znano na Gorenjskem, da c. kr. gorski erar dosihmal čistega dobička od Jelovice ni dobival ne goldinarja na leto; ampak trditi tega ne morem, ker pisem nimam, ali šlihal sem to. Toraj pride vprašanje sčasoma, kaj bode c. kr. erar storil s temi velikimi kosi Jelovice, ki mu bodo v last ostali; ktere bode neomejene dobil po odkupljenji vseh gozdnih služnosti in bremen. Takrat pride vprašanje na deželo, ali se bode ta del Jelovice kteremu podvzetniku prodal, da bi potem on posekal vse gozde; in kakor Gorenjci mislijo, imamo ni potem v malih letih Kras pričakovati, kateri se nikdar ne more več s plodnim drevjem zasaditi, in takrat bi uime in burja tudi pri nas razsajala.

Tako se kaže na levem bregu jezera proti Triglavu tu in tam pečevje, kjer so preveč drevja posekali; prišla je nima in odnesla je vso rodovitno zemljo.

Da se temu v okom pride, ako se v par letih gojzdne razmere vredijo, treba, da se ne ravna po načelih prodaje in kupčije z ostalimi deli Jelovice. V prvi vrsti bode treba izreči, da naj c. kr. gorski erar proda te kose posestnikom bližnjih kmetij in fužin. Jaz nič nimam zoper to, če tudi kranjska obrtniška družba neke kose od c. kr. gorskega erarja kupi, zakaj vsak prijatelj obrtnije in kmetovalstva bode jako zadovoljen, ako se oboje razvija, da se vzajemno podpirate; pa

da bi nekateri podvzetniki to kupili in deželi na škodo vse drevje posekali, domači ljudje pa ne bi mogli kupiti za ravno toliko plačilo za svoje gospodarstvo potrebnih kosov, temu bi se moralo v okom priti, in toraj sem stavil nasvet, naj se izbere posebni gospodarski odsek, kateri bode se posvetoval o razmerah, vse na drobno pretresoval in ob svojem času slavnemu deželnemu zboru nasvete stavil.

Meni se zdi, da bi tudi mogoče bilo na tiste pridržke misliti pri prodaji Jelovice posameznim posestnikom in fužinam, kateri so potrebni v korist dežele za vzdržanje gozda, pa sicer ne morejo v veljavo priti, ker so zoper lastninske pravice. Tako bi se vsi ostali deli prodajali bližnjim posestnikom na letna odplačila, in jaz bi mislil, da ne bode eden oral Jelovice ostal, za kterega bi se nihče ne oglasil, ker imamo na vse strani pridnih prebivalcev okoli in okoli Jelovice.

Predlagal sem tudi, da se ta reč izroči gospodarskemu odseku zato, ker se meni zdi, da bode on večkrat priložnost imel, katero deželi koristno reč v pretres vzeti. Naj le omenim gospodarski šoli v Ipavi in na Dolenjskem; te šole bode imel obravnavati gospodarski odsek, ker gledé na dobre šolske osnove drugih dežel bi reč že dognana bila, toraj menim, naj se ta predmet ravno gospodarskem odseku izroči. Navstalo bode vprašanje, ali se ima za gospodarsko šolo na Dolenjskem katero posestvo kupiti v last dežele ali pa za šolo le v najem vzeti.

Potem bi imel gospodarski odsek še več drugih reči obravnavati. Če pogledamo v deželo, nahajamo ravno v Bohinji eno rudo, Bohajnit imenovano, iz katere se aluminij po skrivni poti dela, in te surove rude se vsaki dan tri do štiri sto centov izvozi na železnici v Bretislavo na Prusko. Če se ta ruda tako daleč z dobičkom prevaža, bi človek sodil, da je pri tem gotov dobiček in da bi koristniše bilo, tukaj take tvornice osnovati, da bi domači ljudje več prislužka imeli.

Mi bi morebiti še kje drugod našli v deželi, kar bi potrebno bilo storiti, da se pomanjkanje zabrani posebno v suhih krajih, kjer večkrat preti nevarnost lakote. Naj se ozremo posebno na dolensko stran na Črnomelj, Kostanjevico, Kočevje, Metliko, kjer bi morebiti koristno bilo, tu ali tam na stroške dežele mladeniče poslati, da se nauče rokodeljstva kakor je to postavim v Graubünden-ju, kjer prosti les rezljajo in si kruh služijo; koliko bi se dalo prislužiti s pletenjem slamnatih klubukov, jerbasov in druge robe, ki se dobro in lahko speča! Ena prikazen še je tudi zanimiva, da se je lani samo iz Ribniške doline 700 centov trnjevih in brinjevih korenin in drevesec na Nemško izvozilo, od koder lepo likane paličke k nam nazaj pridejo, ktere tukaj po 40—50 kr. plačujemo. Če so uni dobiček našli, da surovo blago pri nas kupujejo in daleč za drage denarje izvaževajo, bi vendar koristno bilo, tudi v deželi za take naprave skrbeti, da doma ostane zaslužek in dobiček. To vse bi imel stalen gospodarski odsek slavnega zbora razpravljati.

Meni se tudi koristno zdi, če bi, kar železnice zadeva, gospodarski odsek pretresoval in slavnemu deželni zboru odločil se in predloge stavil državnemu, kje je za našo deželo koristna in potrebna železnična mreža. Tako bi pri koncesijah koristnost in potrebnost železnice odločevala, sedaj pa žalibog opazujemo, da so železniške koncesije darilo pridnim političnim otrokom.

Če bi deželna imela koncesijo za eno ali drugo železnico, bi jo prodala podvzetnikom in bi obilen denar porabila za šole, ker smo v deželi z davki preobloženi. Tako bi o svojem času mogoče bilo, za koncesijo gorénjske železnice, za katero so se vsi deželni organi potegovali, blizo pol milijona gold. dobiti, in to bi bila znatna pomoč za naše narodne in obrtniške šole in druge deželne potrebe!

Ker je tedaj toliko predmetov, ktere bi gospodarski odsek vzel v obravnavanje, sem stavil ta nasvet, ktereга še enkrat priporočujem, in slavni zbor prosim, da ga izvoli uvažiti in mu pritrditi.

(Pri glasovanji potrdi se predlog in volitev odseka se postavi na prihodnji dnevni red — Bei der Abstimmung wird der Antrag angenommen und die Wahl des Ausschusses auf die nächste Tagesordnung gesetzt.)

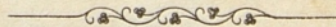
Landeshauptmann:

Wir hätten noch einen Gegenstand der Tagesordnung, nämlich die Wahl eines Mitgliedes der k. k. Grundsteuerregulierungs-Landescommission an Stelle des Herrn Andreas Brus, eventuell eines Ersatzmannes, zu erledigen. Da jedoch von verschiedenen Seiten der Wunsch ausgesprochen wurde, diesen Gegenstand zum Behufe einer weiteren Besprechung von der heutigen Tagesordnung abzusetzen, so nehme ich keinen Anstand, diesem Wunsche Folge zu leisten, mit dem Vorbehalte, ihn wieder an die Tagesordnung zu bringen.

Somit ist die Tagesordnung erschöpft, und ich gebe dem hohen Hause bekannt, daß die nächste Sitzung auf Montag den 11. d. M. um 10 Uhr vormittags anberaumt wird.

(Dnevni red: glej III. sejo — Tagesordnung: Siehe III. Sitzung.)

Seja se konča ob eni uri. — Schluß der Sitzung 1 Uhr.

Landesparlament:

Der Herr Präsident hat nun den Bericht über die Tätigkeit des Landesparlamentes im vergangenen Jahre vorzulesen. Der Bericht ist ein sehr interessanter und wichtiger. Er zeigt uns, dass das Landesparlament in der letzten Zeit sehr viel erreicht hat. Es hat sich für die Verbesserung der Verwaltung und der Wirtschaft eingesetzt. Es hat auch die Interessen der Bevölkerung vertreten. Der Bericht ist ein gutes Zeugnis für die Arbeit des Landesparlamentes.

Somit ist die Tagesordnung erledigt, und ich gebe dem Herrn Präsidenten das Wort. Er hat nun die Möglichkeit, noch einige Worte zu sagen. Er wird sich wahrscheinlich auf die Arbeit des Landesparlamentes beziehen. Er wird auch die Interessen der Bevölkerung vertreten. Er wird ein gutes Zeugnis für die Arbeit des Landesparlamentes abgeben.

(Der Herr Präsident: Gleiches ist die Tagesordnung: Bitte.)

Seit es keine so viel — Sitzung der Sitzung 1. März.

Es ist heute im Lande ein sehr interessantes Ereignis. Es ist die Sitzung des Landesparlamentes. Das Landesparlament ist ein sehr wichtiges Organ. Es ist das höchste Organ der Landesverwaltung. Es ist das Organ, das die Interessen der Bevölkerung vertreten kann. Es ist das Organ, das die Verwaltung und die Wirtschaft des Landes verbessern kann. Es ist das Organ, das die Interessen der Bevölkerung vertreten kann.

Der Herr Präsident hat nun den Bericht über die Tätigkeit des Landesparlamentes im vergangenen Jahre vorzulesen. Der Bericht ist ein sehr interessanter und wichtiger. Er zeigt uns, dass das Landesparlament in der letzten Zeit sehr viel erreicht hat. Es hat sich für die Verbesserung der Verwaltung und der Wirtschaft eingesetzt. Es hat auch die Interessen der Bevölkerung vertreten. Der Bericht ist ein gutes Zeugnis für die Arbeit des Landesparlamentes.

Somit ist die Tagesordnung erledigt, und ich gebe dem Herrn Präsidenten das Wort. Er hat nun die Möglichkeit, noch einige Worte zu sagen. Er wird sich wahrscheinlich auf die Arbeit des Landesparlamentes beziehen. Er wird auch die Interessen der Bevölkerung vertreten. Er wird ein gutes Zeugnis für die Arbeit des Landesparlamentes abgeben.

(Der Herr Präsident: Gleiches ist die Tagesordnung: Bitte.)